

SUT I SEFYDLU Tafarn Gymunedol

Plunkett UK
Rural Community Business

Contents

Beth yw tafarndai cymunedol?	3
Pam dewis y model tafarn gymunedol?.....	5
Sut gall Plunkett helpu?	7
1. Cysylltwch â Sefydliad Plunkett cyn gynted â phosibl	7
2. Sut gallwch chi elwa o ymuno â Sefydliad Plunkett..	7
Sut mae mynd ati i sefydlu neu achub tafarn fel busnes cymunedol?	9
1. Ymgynghori â'r gymuned.....	9
2. Ffurio grŵp llywio	10
3. Dewis strwythur cyfreithiol addas	11
4. Deall a datblygu eich llywodraethu	12
5. Y model perchnogaeth, staffio a gwirfoddolwyr ...	13
6. Llunio cynllun busnes	14
7. Codi arian.....	15
8. Prynu ac adnewyddu'r dafarn.....	17
9. Paratoi i fasnachu	17
10. Cyhoeddi'r dyddiad lansio ac agor ar gyfer masnachu!	19

Beth yw tafarndai cymunedol?

Mae tafarndai cymunedol yn eiddo i aelodau o'u cymuned ac yn cael eu rhedeg yn ddemocrataidd.

Mae gan dafarndai cymunedol aelodaeth agored a gwirfoddol, gan roi perchnogaeth rannol i'r aelodau o'r busnes cymunedol. Mae tafarndai cymunedol yn mynd ati i annog unigolion o'u cymuned i ddod yn aelodau drwy brynu cyfranddaliadau aelodaeth, a gosodir y gost ar lefel hygyrch y bydd mwyafrif y gymuned yn gallu ei fforddio. Sefydlir tafarndai cymunedol ar sail 'un aelod un bleidlais' yn hytrach nag 'un cyfranddaliad un bleidlais'. Mae hyn yn golygu bod gan bob aelod lais cyfartal o ran sut y maent am i'w tafarn leol gael ei rhedeg, ni waeth faint o gyfranddaliadau y maent yn eu prynu.

Mae tafarndai cymunedol yn cael eu sefydlu mewn cymunedau gwledig a threfol, a bydd y cymhelliant dros wneud hynny yn debyg iawn. I rai, y prif gymhelliant fydd diogelu'r unig dafarn sydd ar ôl yn y gymuned leol, neu arbed ased gwerthfawr rhag ailddatblygu. I eraill, y nod fydd sefydlu gwasanaeth o ansawdd uchel sy'n diwallu anghenion lleol. Y fantais fawr ym mhob achos fydd creu canolbwynt cymunedol lle gall holl aelodau cymuned ddod at ei gilydd, rhyngweithio a chymdeithasu.

Fel unrhyw fusnes, nod tafarn gymunedol yw bod yn broffidiol. Fodd bynnag, prif ddiben masnachu tafarn gymunedol yw darparu buddion i'w chymuned leol. Mae llawer o dafarndai cymunedol, er enghraifft, yn cynnal ystod eang o wasanaethau ychwanegol sydd o fudd i'r gymuned a allai gynnwys;

- Siop hanfodion
- Gwasanaethau Swyddfa'r Post / hwb parseli
- Tyfu llysiau ar gyfer bwydlen y dafarn / clwb garddio
- Cyfnewidfa lyfrau
- Clwb dementia
- Pecyn cydweithio (e.e. wifi, soced pŵer, diod/cinio)
- Ystafell gyfarfod
- Cynnal cyfarfodydd grŵp lleol Caffi, siop goffi
- Man gollwng presgripsiwn.

Mae yna nifer o opsiynau rheoli ar gyfer tafarndai cymunedol. Yn y mwyafrif o achosion, bydd y gymuned yn prynu rhydd-ddaliad y dafarn er mwyn cadw rheolaeth gymunedol ar yr ased. Unwaith y byddant yn berchen arno, mae gan y gymuned yr opsiwn o brydlesu gweithrediadau busnes y dafarn i denant neu ei redeg eu hunain naill ai gyda staff cyflogedig neu wirfoddolwyr. Bydd nifer llai o gymunedau nad yw prynu'r rhydd-ddaliad yn opsiwn iddynt, yn prynu lesddaliad y dafarn, i sicrhau o leiaf fod y dafarn yn cael ei rhedeg er budd cymunedol yn y tymor byr, ac o bosibl gyda'r bwriad o brynu'r eiddo yn y dyfodol.

Mae amrywiaeth o strwythurau cyfreithiol sy'n briodol ar gyfer tafarndai cymunedol, ond mae'r mwyafrif wedi'u cofrestru naill ai fel Cymdeithasau Cydweithredol neu Gymdeithasau Budd Cymunedol, sy'n gallu ail-fuddsoddi elw yn y busnes, rhoi eu harian dros ben yn ôl i'r gymuned, neu ddosbarthu llog i'w haelodau.

Pam dewis y model tafarn gymunedol?

Mae nifer uchel o dafarndai gwledig a threfol yn cau ar draws y DU. Mae'r Ymgyrch dros Gwrw Go lawn (CAMRA) yn amcangyfrif bod tafarndai'n cau ar gyfradd o 18 yr wythnos.

Yn aml nid yw gwerth tafarn i gymuned yn cael ei sylweddoli'n llawn nes iddi gau, neu fod bygythiad i'w chau. Yn gynyddol, mae cymunedau wedi dod yn fwy penderfynol i weithredu mewn ymateb i gau tafarndai, ac wedi troi at atebion cydweithredol, sy'n cynnig rhai manteision gwirioneddol i'r rhai sydd am sefydlu neu achub eu tafarn leol. Dyma rai o'r manteision hynny:

- 1. Mae'r model cymunedol yn rhoi gwell cyfle i'r gymuned godi'r cyllid cychwynnol sydd ei angen i brynu'r dafarn.** Bydd prynu tafarn yn gostus, ni waeth ble yn y DU y mae wedi'i lleoli. Mae hyn oherwydd eich bod yn prynu eiddo sydd â gofod busnes presennol, llety preswyl, ac yn aml dir â photensial datblygu. Mewn llawer o achosion, bydd gan yr eiddo hefyd 'werth gobeithiol' yn gysylltiedig ag ef ar gyfer newid defnydd o ddefnydd masnachol i ddefnydd preswyl, neu hyd yn oed ar gyfer ailddatblygu'n llwyr.

Un o fanteision y model cymunedol yw y gellir rhannu'r costau cychwynnol ymhlith yr aelodaeth. Mae mwyafrif y tafarndai cymunedol, er enghraifft, yn codi cyfalaf cychwyn sylweddol drwy gyfranddaliadau cymunedol, gyda grwpiau tafarndai a gefnogir gan Plunkett yn 2021 yn unig yn codi bron i £4m rhyngddynt drwy gynigion cyfranddaliadau cymunedol. Mae gan fentrau cydweithredol, gyda'u gwerthoedd cymdeithasol a chymunedol, y fantais ychwanegol hefyd o allu codi arian o roddion a grantiau.

- 2. Unwaith y byddant wedi'u sefydlu, mae costau rhedeg is yn aml gan dafarndai cymunedol.** Mae derbyn cyfalaf cyfranddaliadau tuag at y costau sefydlu, ynghyd â grantiau a rhoddion, nid yn unig yn helpu i sicrhau'r pris gofyn a thalu am unrhyw waith adnewyddu sydd ei angen; mae hefyd yn golygu y bydd dyled yn debygol o fod yn llawer is nag y byddai gweithredwr sector preifat yn ei hwynebu. Bydd manteision hyn yn cael eu teimlo'n uniongyrchol gan y cwmni cydweithredol os ydynt yn rheoli'r dafarn eu hunain, neu gellir eu trosglwyddo i denantiaid drwy osod lefel rhent is.

Gellir lleihau costau rhedeg tafarndai cymunedol hefyd trwy gyfraniad amser gan wirfoddolwyr. Mae cwmnïau cydweithredol yn dueddol o ganfod bod aelodau'n bwrw iddi i chwilio am gyfleoedd i wirfoddoli – o wasanaethu yn y bar i helpu gyda'r cyfrifon – ac oherwydd eu bod yn rhan-berchnogion, maent yn awyddus i wneud yr hyn a allant i sicrhau bod y busnes yn ffynnu.

- 3. Mae gan gwmnïau cydweithredol annibyniaeth prynu a gallant gefnogi'r economi leol.** Yn y rhan fwyaf o achosion, ni fydd tafarndai cymunedol yn rhan o gontractau prynu gyda bragdai neu gwmnïau tafarndai. Mae hyn yn rhoi'r hyblygrwydd iddynt drafod telerau a phrisiau gwell gan y cyflenwyr mwyaf cystadleuol.

Mae llawer o dafarndai cymunedol yn dewis prynu oddi wrth gyflenwyr lleol ac annibynnol a fydd unwaith eto yn rhoi mwy o ddewis i gwsmeriaid ac yn cynnig elfen o wahaniaeth iddynt oddi wrth dafarndai eraill. Mae prynu bwyd a diod gan gyflenwyr lleol hefyd yn helpu i gefnogi busnesau lleol eraill. Mae rhai tafarndai cymunedol yn prynu eu cwrw o fragdy neu feicrofragdai lleol yn yr ardal ac yn ei gwneud yn destun balchder i gyflwyno bwydlenni mor lleol â phosibl, gan gynnwys tyfu bwyd yn eu gerddi eu hunain!

Mae cadw tafarndai mewn perchnogaeth gymunedol hefyd yn cael effaith gadarnhaol o ran cadw cyfleoedd cyflogaeth i bobl leol, a helpu i gynnal cyfleoedd i bobl weithio yn yr ardaloedd lle maent yn byw.

- 4. Gall tafarndai cymunedol gael clo asedau sy'n diogelu'r adeilad am y tymor hir.** Unwaith y bydd tafarn mewn perchnogaeth gydweithredol, dylai fod ganddi glo asedau sy'n atal y busnes rhag cael ei werthu a'r asedau rhag cael eu dosbarthu ymhlith yr aelodau. Yn lle hynny, os bydd busnes yn methu neu os bydd y busnes yn cael ei werthu, rhaid rhoi'r asedau i sefydliad arall sydd â chlo asedau, sydd fel arfer ag amcanion tebyg. Bydd hyn yn sicrhau bod gan y gymuned reolaeth hirdymor ar yr adeilad, a bod yr adeilad yn cael ei gadw er budd y gymuned.
- 5. Mae tafarndai cymunedol yn darparu ystod well o wasanaethau.** Mae tafarndai cymunedol yn mynd ymhell y tu hwnt i'w cylch gorchwyl swyddogaethol o werthu bwyd a diod; maent yn fusnesau sy'n eiddo i'r gymuned ar gyfer y gymuned, ac o'r herwydd yn darparu ystod eang o wasanaethau er budd y gymuned megis swyddfeydd post, caffis, llyfrgelloedd, siopau cymunedol, ystafelloedd cyfarfod neu ystafelloedd TG. Yn ogystal, ar ôl i unrhyw ddyledion gael eu gwasanaethu ac ar ôl ail-fuddsoddi yn y busnes, caiff y rhan fwyaf o'r elw ei ddyrannu i brosiectau a mentrau cymunedol sy'n helpu i wella'r gymuned leol.
- 6. Mae tafarndai cymunedol yn darparu gwasanaethau o ansawdd gwell.** Fel sefydliadau aelodaeth lle mae gan aelodau bleidlais gyfartal a democrataidd, mae gan dafarndai cymunedol ddiwylliant sy'n cynnwys adborth gan gwsmeriaid. Mae hyn yn galluogi tafarndai i ymateb i ddiddordebau a gofynion eu cwsmeriaid, sydd yn

ei dro yn adeiladu teyrngarwch a siawns gryfach o lwyddiant. Mae'n amlwg bod cymunedau yn fwy awyddus i gefnogi menter y maent yn teimlo bod ganddynt berchnogaeth ynddi, a llais yn y ffordd y caiff ei rhedeg – ac unwaith y byddant yn teimlo mai eu tafarn hwy yw hi, byddant yn teimlo'n fwy ymroddedig i'w defnyddio a'i chefnogi am gyfnod hirdymor. Os yw'r dafarn i'w gosod i denant, gall y gymuned hefyd bennu telerau'r denantiaeth a llunio'r ffordd y caiff y dafarn ei rhedeg a'r math o wasanaethau a gynigir.

- 7. Mae tafarndai cymunedol yn ysgogi gweithgaredd cymunedol, ac yn helpu i leihau ynysigrwydd cymdeithasol.** Mae tafarndai cymunedol yn dod yn ganolbwynt i'w cymuned trwy fod ar agor am oriau hir, yn agored i'r gymuned gyfan, ac yn cynnal ystod eang o wasanaethau yn ogystal â gwerthu bwyd a diod. O ganlyniad i'r llif cwsmeriaid, a'u sylfaen o wirfoddolwyr a chyfarfodydd a thasgluoedd aelodaeth, maent yn ysgogi gweithgaredd cymdeithasol ac yn helpu i greu ymdeimlad o gymuned. Gall yr amgylchedd cymdeithasol hwn roi cyfle i bobl gymryd rhan ym mywyd y gymuned, creu rhwydweithiau cymorth i'r rhai sy'n agored i niwed, ac i rai pobl ddarparu ymdeimlad o berthyn, pwrpas a hunanwerth.
- 8. Mae tafarndai cymunedol yn ffurf fwy gwydn o fusnes.** O ganlyniad i'r holl bwyntiau uchod, mae gan y model cymunedol siawns gryfach o lwyddo. Mae cyfradd goroesi tafarndai cymunedol yn adlewyrchu hyn – ar adeg ysgrifennu hyn mae gan y sector gyfradd llwyddiant o dros 99%.

Sut gall Plunkett helpu?

1. Cysylltwch â Sefydliad Plunkett cyn gynted â phosibl

Mae Sefydliad Plunkett wedi gweithio gyda mwyafrif y tafarndai cymunedol sy'n masnachu ar hyn o bryd ac yn y broses o sefydlu. Dyma'r unig sefydliad cenedlaethol sy'n cefnogi datblygiad tafarndai cymunedol yn y DU.

Gall ein llinell gyngor roi gwybodaeth a chynghor i gymunedau ar bob cam o'u taith i sefydlu neu redeg tafarn gymunedol, a chyfeirio at sefydliadau a ffynonellau cymorth perthnasol eraill. Ochr yn ochr â'r llinell gyngor, gall Plunkett gynnig cymorth am ddim i unrhyw gymuned yn y DU drwy dîm staff ymroddedig, rhwydwaith o gynghorwyr rhanbarthol, mentoriaid ac ymgynghorwyr arbenigol. Mae Plunkett hefyd yn cynnal Grŵp Facebook tafarn gymunedol ar-lein a gwefan gyda thaflenni cyngor ac amrywiaeth o adnoddau. Yn ogystal â hyn, mae Plunkett yn cynnal digwyddiadau rhwydweithio a hyfforddi ar gyfer tafarndai cymunedol.

Drwy gysylltu â'r llinell gyngor o'r cychwyn cyntaf, bydd Plunkett yn gallu rhoi gwybod i chi am y cymorth sydd ar gael ar hyn o bryd, eich cyfeirio at y wybodaeth a'r adnoddau mwyaf perthnasol, a helpu i egluro'r camau nesaf y mae angen i chi eu cymryd i roi'ch prosiect ar waith.

2. Sut gallwch chi elwa o ymuno â Sefydliad Plunkett

Mae Sefydliad Plunkett yn sefydliad aelodaeth, ac mae'n annog y cymunedau rydym yn gweithio gyda nhw i ddod yn aelodau. Mae hyn yn ein helpu i gadw mewn cysylltiad â'r busnesau cymunedol rydym wedi helpu i'w sefydlu, a hefyd i sicrhau bod ein gwasanaethau cymorth yn parhau i fod yn berthnasol i bob busnes cymunedol wrth iddynt sefydlu a phan fyddant yn masnachu.

Mae dod yn aelod o Sefydliad Plunkett yn rhoi mynediad i dafarndai at nifer o gyflenwyr a all leihau costau rhedeg yn sylweddol. Dewisir cyflenwyr ar y sail eu bod yn deall cefndir ac anghenion pwrpasol busnes cymunedol a'u bod yn gallu cynnig gwasanaethau wedi'u teilwra a phrisiau cystadleuol. Bydd aelodaeth o fudd uniongyrchol i'r busnes cymunedol os ydynt yn rhedeg y dafarn eu hunain, neu os gellir trosglwyddo'r buddion i'r tenant, gan eu helpu i fod yn gystadleuol.

Mae aelodaeth hefyd yn rhoi gostyngiadau ar ddigwyddiadau a phhecynnau hyfforddi Plunkett, yn ogystal â chymorth cynghori ychwanegol, gan gynnwys gwiriad iechyd busnes blynyddol. Mae rhagor o wybodaeth am aelodaeth ar gael yn www.plunkett.co.uk neu drwy gysylltu â membership@plunkett.co.uk.

Sut mae mynd ati i sefydlu neu achub tafarn fel busnes cymunedol?

1. Ymgynghori â'r gymuned

Drwy ymgynghori â'r gymuned gyfagos a'r ardal gyfagos, byddwch yn gallu mesur lefel y gefnogaeth sydd i'r prosiect, a chael syniad o'r hyn yr hoffai'r gymuned i'r dafarn ei gynnig. Bydd hefyd yn eich helpu i sefydlu a yw'r gymuned yn fodlon buddsoddi yn y prosiect, ac os ydynt, faint.

Drwy ymgynghori â'r gymuned ehangach, rydych yn creu'r cyfle i dderbyn adborth ynglŷn â'ch syniadau a chynnwys syniadau newydd nad ydynt wedi'u hystyried eto. Bydd hefyd yn rhoi cyfle i chi nodi pobl â sgiliau perthnasol i gymryd rhan. Bydd hyn yn rhoi llawer mwy o berchnogaeth gan y gymuned i'r fenter dafarn, ac felly siawns cryfach o lwyddiant.

Holiaduron

Mae holiadur yn arf da ar gyfer ymgynghori gan ei fod yn golygu y gallwch gyrraedd pob cartref yn eich dalgylch, a rhoi amser i bobl ymateb yn eu ffordd eu hunain. Mae gan Plunkett holiadur enghreifftiol sy'n fan cychwyn defnyddiol.

Dylid casglu holiaduron â llaw i sicrhau'r ymateb mwyaf posibl, yn ogystal â chynnig man casglu. Gellir defnyddio'r wasg leol, cylchgronau cymunedol, cylchlythyrau a gwefannau i roi cyhoeddusrwydd i'r arolwg a'i bwysigrwydd i'r gymuned – gallech hyd yn oed ddefnyddio'r dulliau hyn i ddosbarthu'r holiadur ei hun.

Arolygon ar-lein

Sefydlwch arolwg ar-lein gan ddefnyddio'r offer ar-lein (am ddim fel arfer) sydd ar gael, a rhowch gyhoeddusrwydd i hyn trwy wefannau, tudalennau Facebook, Twitter ac unrhyw gyfryngau cymdeithasol eraill sydd ar gael i chi.

Ffyrdd eraill o ymgynghori â'r gymuned

Fel arall, gallech drefnu arolwg carreg drws neu gyfarfod Zoom cyhoeddus, 'diwrnod agored' yn y gymuned, efallai yn y neuadd gymunedol neu'r ysgol leol. Mae'n bosibl bod llawer o gymunedau eisoes wedi cynnal ymarfer cynllunio cymunedol, a elwir weithiau'n Gynllun Cymdogaeth. Gall hon fod yn ddogfen ymgynghorol ddefnyddiol i dynnu arni i ddangos tystiolaeth o'r materion sy'n bwysig i'r rhai sy'n byw ac yn gweithio yn eich cymuned.

Rhanddeiliaid eraill

Sicrhewch eich bod yn cysylltu â busnesau lleol eraill a sefydliadau a arweinir gan y gymuned fel rhan o'ch ymarfer ymgynghori. Yn ogystal â rhoi benthyg eu cymorth efallai y byddant yn dod yn bartneriaid gwerthfawr yn nes ymlaen.

Cynnal cyfarfod cyhoeddus

Gellir cynnal cyfarfod cyhoeddus i fesur cefnogaeth a chodi ymwybyddiaeth o'r prosiect. Ni ddylid ei gynnal, fodd bynnag, nes bydd gennych rywbeth i'w ddweud, ac nes y byddwch yn hyderus eich bod yn gwybod digon am gefndir tafarndai cymunedol a'ch amgylchiadau penodol i allu cyflwyno'r cysyniad a'r opsiynau i'r gymuned ehangach. Gall Plunkett helpu gyda hyn trwy ddarparu deunyddiau cyflwyno, ffeithiau a ffigurau. Mae hefyd yn bwysig gwybod yn union beth rydych chi ei eisiau o'r cyfarfod a bod y cadeirydd yn gwybod beth sydd angen ei benderfynu yn y cyfarfod, os o gwbl.

Mae'r cyfarfod cyhoeddus yn amser delfrydol i roi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r gymuned am ganlyniadau eich ymchwil hyd yma (canlyniadau holiadur ac adborth arall), ac felly gwnewch yn siŵr bod gennych rywfaint o ddeunydd gweledol cryf i ddarlunio eich data. Dylid cynnal cyfarfodydd mewn man cyfarfod cydnabyddedig gyda digon o le – fel neuadd bentref neu ysgol. Yn aml, gall penwythnosau fod y diwrnod gorau i ddenu'r rhan ehangaf o'r gymuned. Lle bo modd, ni ddylai cyfarfodydd bara mwy na 90 munud a rhaid paratoi agenda/amserlen ymlaen llaw. Efallai na fydd rhai pobl yn dymuno siarad yn gyhoeddus yn ystod y cyfarfod, felly dosbarthwch ffurflenni i bobl fynegi eu barn, nodi a hoffent gymryd rhan, neu a ydynt yn dymuno gwneud addewid.

Bydd cyrff cyllido posibl yn ei gwneud yn ofynnol i chi fod wedi cynnal ymgynghoriad wrth asesu eich ceisiadau am grantiau neu fenthyciadau, a gofyn am dystiolaeth ohono, felly cymerwch amser i grynhoi, cofnodi a rhoi cyhoeddusrwydd i ganlyniadau eich ymchwil, gan gynnwys unrhyw ganlyniadau o'r cyfarfod cyhoeddus.

2. Ffurio grŵp llywio

Er y bydd y syniad am dafarn gymunedol yn aml yn dechrau gyda dim ond un neu ddau o unigolion, mae'n bwysig cynnwys grŵp ehangach o bobl cyn gynted â phosibl. Bydd hyn yn rhoi sicrwydd i'r gymuned ei fod yn brosiect cymunedol ac yn annog mwy o bobl i gymryd sylw a chymryd rhan. Gelwir hwn yn grŵp llywio, sydd â'r dasg o fesur a oes gan y prosiect gefnogaeth leol ai peidio, a'i hyfywedd.

Mae grwpiau llywio fel arfer yn ffurfio'n ddigymell, ac yn cynnwys yr unigolion hynny sydd wedi ymgysylltu fwyaf â'r syniad ac sydd wedi bod yn rhan o'r broses ymgynghori; ond weithiau mae'n werth chwilio am bobl o'r gymuned ehangach drwy, er enghraifft, alw ar bobl i gamu ymlaen mewn cyfarfod cyhoeddus. Mae cymysgedd dda o sgiliau yn bwysig felly mae'n well gwneud yn glir yn y cyfarfod cyhoeddus pa setiau sgiliau ychwanegol sy'n ddymunol neu nad ydynt eto wedi'u cynnwys gan aelodau gwreiddiol y grŵp, megis rheoli busnes, ariannol e.e. cyfrifeg, AD, codi arian a chysylltiadau cyhoeddus, sgiliau ysgrifennu (ar gyfer cynlluniau busnes ac unrhyw geisiadau grant), cyfreithiol, a chyfathrebu/cyfyngau cymdeithasol ac ati.

Mae'r grŵp llywio yn debygol o ddarparu'r aelodau sefydlu ar gyfer ymgorffori'r busnes cymunedol a bydd yn dod yn sail (gydag ychydig o ychwanegiadau neu dynnu) ar gyfer y pwyllgor rheoli (neu'r bwrdd) cyntaf. Nid oes angen i aelodau sefydlu o reidrwydd aros ar y pwyllgor am hyd y daith o sefydlu'r dafarn, a all weithiau fod yn hir – gall eraill gael eu hethol gan aelodau yn y Cyfarfod Cyffredinol Blyneddol cyntaf.

Dylai'r pwyllgor cyntaf amlygu ei nodau a'i amcanion o'r cychwyn yn ogystal â dyrannu swyddogaethau a chyfrifoldebau i'w aelodau er mwyn cael pwrpas clir, a nod clir i anelu ato. Os oes cyfnod hir cyn ymgorffori am ryw reswm, a bod sail fwy ffurfiol yn ystod y cyfnod hwn yn cael ei hystyried yn ddymunol, gellir llunio 'Memorandwm Cymdeithasu' y gellir ei ddefnyddio i gyfleu pwrpas a chwmpas y pwyllgor a'r personau dan sylw i'r gymuned yn gyffredinol.

Bydd gofyn i'r pwyllgor asesu hyfywedd tafarn gymunedol yn eich cymuned, archwilio'r holl opsiynau posibl o ran sut y gellir ei sefydlu a'i rheoli a sut y bydd yn gweithio i gynrychioli buddiannau neu bryderon y gymuned ehangach.

Dylai pwyllgorau gynnwys o leiaf dri o bobl, ac uchafswm o ddeuddeg. Fan lleiaf, dylai pwyllgor gynnwys Cadeirydd, Ysgrifennydd a Thrysorydd. Mae hefyd yn arfer da cael 4-6 arall gyda rolau penodol i arwain is-bwyllgorau, megis;

- **Cynllunio Busnes** – sefydlu'r strwythur cyfreithiol, datblygu cynllun busnes, dechrau cyllidebu incwm a gwariant
- **Codi arian** – pennu costau sefydlu wedi'u hamcangyfrif, llunio cynllun codi arian, agor cyfrif banc a dechrau codi arian
- **Gweithrediadau** – penderfynu a fydd y dafarn yn cael ei rheoli neu ei phrydlesu, sefydlu unrhyw delerau neu baramedrau ar gyfer sut y bydd y busnes yn cael ei redeg, ystyried beth fydd y dafarn yn ei stocio a'i werthu a pha wasanaethau eraill y bydd yn eu cynnig
- **Cyfathrebu** – cadw'r gymuned yn weithredol a gyda'r wybodaeth ddiweddaraf am gynnydd, recriwtio gwirfoddolwyr, a gwneud y prosiect yn hwyl! Gall cyfryngau cymdeithasol fod yn arf ardderchog ar gyfer hyn.

Mewn theori, mae'r is-bwyllgorau, ar ôl lledaenu'r llwyth gwaith, yna'n bwydo'n ôl i'r prif bwyllgor, ond mewn gwirionedd, bydd yna groesi a dibyniaethau ar draws gweithgaredd yr is-bwyllgor. Am y rheswm hwn, mae'n bwysig cyfarfod yn rheolaidd a gwneud yn siŵr bod y wybodaeth gywir yn cael ei chyflwyno a'i chofnodi mewn cyfarfodydd fel y gall aelodau'r pwyllgor wneud penderfyniadau gwybodus.

3. Dewis strwythur cyfreithiol addas

Gall tafarndai cymunedol fasnachu, cyflogi staff, rheoli gwirfoddolwyr ac ymrwmo i gontractau a threfniadau ariannol. Maent felly yn ei gwneud yn ofynnol i endid cyfreithiol ddiogelu'r unigolion sy'n rhedeg y busnes drwy roi atebolrwydd cyfyngedig iddynt, ac maent hefyd angen strwythur cyfreithiol i sicrhau eu bod yn cydymffurfio ag angenrheidiau cyfreithiol megis treth, yswiriant, safonau masnach a hawliau cyflogaeth.

Mae mwyafrif y tafarndai wedi corffori fel Cymdeithasau. Mae strwythurau cyfreithiol derbynol eraill yn cynnwys y Cwmni Cyfyngedig trwy Warant a'r Cwmni Buddiannau Cymunedol (model aelodaeth fawr), er nad oes gan y strwythurau hyn yr un gallu i godi arian trwy gynigion cyfranddaliadau cymunedol.

Mae dwy brif fath o gymdeithas: mae **Cymdeithas Gydwethredol** yn cael ei rhedeg er budd ei haelodau, a nod y **Gymdeithas Budd Cymunedol** yw bod o fudd i'r gymuned ehangach y tu hwnt a chan gynnwys eu haelodau. Mae Sefydliad Plunkett yn noddio Rheolau Enghreifftiol ar gyfer Cymdeithas Budd Cymunedol, sydd yn ei hanfod yn ddogfen lywodraethol dempled a ddyfeisiwyd yn benodol ar gyfer mentrau cymunedol. Mae'r manteision ar gyfer defnyddio'r rheolau hyn ar gyfer tafarn gymunedol yn cynnwys dilyn arfer gorau a sefydlu cyflym gyda chostau cofrestru rhatach. Dyma nodweddion allweddol Rheolau Enghreifftiol Plunkett:

- Maent yn blaenoriaethu buddiannau'r gymuned ehangach dros anghenion eu haelodau neu fuddsoddwyr
- Rhoddir rheolaeth bleidleiso gyfartal i'r aelodau, nid yw'n gymesur â'u cyfran ariannol yn y gymdeithas: un aelod un bleidlais
- Maent yn caniatáu i arian gael ei godi o gynigion cyfranddaliadau cymunedol (math llwyddiannus o godi arian)
- Mae unrhyw elw masnachu yn cael ei ail-fuddsoddi er budd cymdeithasol neu gymunedol
- Maent yn cynnwys clo asedau.

Mae Plunkett yn cynghori pob cymuned i ddarllen Canllaw Plunkett i'r **Camau Hanfodol ar gyfer Sefydlu Busnes Cymuned Wledig** a chanllaw Co-operatives UK i strwythurau cyfreithiol **Simply Legal** i gael trosolwg ar yr ystod gyflawn o strwythurau cyfreithiol a allai fod yn briodol ar eu cyfer, ac i ymgymryd â'r ymarfer 'dewis strwythur' ar eu gwefan. Yn ogystal â Rheolau Enghreifftiol Plunkett ar gyfer Cymdeithas Budd Cymunedol, bydd Co-operatives UK a sefydliadau eraill hefyd yn gallu cyflenwi Rheolau Enghreifftiol ar gyfer busnesau cymunedol.

4. Deall a datblygu eich llywodraethu

Mae llywodraethu fel term yn golygu'r broses fewnol o sut y gwneir penderfyniadau i sicrhau atebolrwydd a chyfeiriad strategol y sefydliad. Mae'r prosesau hyn wedi'u nodi'n bennaf yn y ddogfen lywodraethol ac wedi'u hategu gan unrhyw bolisiau ychwanegol neu reolau eilaidd.

Yn ddelfrydol, bydd gan bob busnes cymunedol ddogfen lywodraethu (a elwir weithiau yn gyfansoddiad, cytundeb, rheolau neu erthyglau) sy'n adlewyrchu'n glir ac yn nodi pa fath o sefydliad ydyw, beth mae'r grŵp am i'r sefydliad ei wneud, pwy all fod yn rhan o'r sefydliad (aelodau), sut y gwneir penderfyniadau, beth sy'n digwydd i unrhyw arian dros ben a wnaed yn ystod y flwyddyn a hefyd beth all ddigwydd i'r asedau pe bai'r sefydliad yn cau, yn uno ag un arall neu'n cael ei werthu.

Bydd dogfennau llywodraethu hefyd yn cynnwys neu'n adlewyrchu unrhyw ofynion penodol o strwythur cyfreithiol penodol, felly mae'n bwysig dewis dogfen lywodraethol a ffurf gyfreithiol sy'n gydnaws. Er enghraifft, os ydych am gael clo asedau yn eich dogfen lywodraethol, mae angen ffurflen gyfreithiol arnoch sy'n caniatáu ar gyfer clo asedau, fel Cwmni Buddiannau Cymunedol neu Gymdeithas Budd Cymunedol.

Llywodraethu a'ch aelodaeth

Mae sefydliadau sy'n eiddo i aelodau fel Cymdeithasau Budd Cymunedol yn ceisio darparu buddion i'w cymuned. Mae manteision aelodaeth fwy yn cynnwys:

- Cael nifer fwy o bobl sydd â diddordeb ariannol yng ngweithrediad y fenter ac sy'n fwy tebygol o'i defnyddio'n rheolaidd
- Nifer uwch o bobl sy'n mynychu CCB a chyfarfodydd pwyllgor ac yn cyfrannu'n gadarnhaol at gyfeiriad cyffredinol y busnes
- Cronfa fwy hygyrch o bobl i dynnu arni pan fydd niferoedd pwyllgorau'n gostwng, neu pan fydd angen mwy o wirfoddolwyr i helpu i redeg y busnes.

Mae Rheolau Enghreifftiol Plunkett yn ei gwneud yn ofynnol i Gymdeithasau

Budd Cymunedol gael eu strategaeth aelodaeth eu hunain i sicrhau bod 'aelodaeth' yn parhau wrth wraidd y fenter, lle mae'r gymdeithas yn parhau i gynyddu aelodaeth ac ymgysylltu â'i haelodau.

Mae angen i'r pwyllgor rheoli sicrhau bod systemau a phrosesau yn ymwneud â llywodraethu ac aelodaeth yn eu lle – o'r casgliad cyntaf un o enwau a chyfeiriadau, i ddiweddaru cofrestrau cyfranddaliadau a chyhoeddi tystysgrifau, dosbarthu taliadau llog, storio data a chadw'n gyfoes â deddfwriaeth diogelu data. Mae'n rhaid i'r pwyllgor gadw mewn cof bob amser ei gyfrifoldebau o ran yr aelodaeth a sicrhau bod ei brosesau llywodraethu yn dryloyw ac yn hygyrch.

Mae llywodraethu da yn hanfodol i lwyddiant menter sy'n eiddo i aelodau, ac mae'n hanfodol bod aelodau'n cael eu cynnwys yn y broses o wneud penderfyniadau drwy ethol y pwyllgor rheoli yn y Cyfarfod Cyffredinol Blynnyddol. Os yw cynnig cyfranddaliadau wedi'i gyhoeddi a bod aelodau hefyd yn fuddsoddwyr, efallai y bydd angen i'r aelodau hefyd bleidleisio yn y Cyfarfod Cyffredinol Blynnyddol ar gynigion megis talu llog am y flwyddyn, neu ganiatau neu atal tynnu arian cyfalaf.

5. Y model perchnogaeth, staffio a gwirfoddolwyr

Un o'r penderfyniadau llywodraethu cyntaf a mwyaf allweddol a fydd yn cael ei wneud gan y grŵp llywio neu'r pwyllgor rheoli yw pa fodel perchnogaeth i'w ddilyn – model â thenantiaid neu fodel a reolir gan y gymuned: mewn geiriau eraill, a ddylid sefydlu gyda thenant sy'n rhedeg y dafarn yn annibynnol ac yn talu rhent blynnyddol i'r busnes cymunedol, neu ynteu gyflogi rheolwr sy'n adrodd i'r pwyllgor rheoli o ddydd i ddydd. Manteision model tenant yw y gall y busnes cymunedol elwa o brofiad tenant profiadol, yn enwedig gan ei bod yn anarferol dod o hyd i aelodau pwyllgor sydd â phrofiad yn y fasnach dafarn, a bydd y tenant yn gyrru'r busnes gyda'r bwriad o wneud elw.

Ar y llaw arall, gall grwpiau cymunedol sy'n dewis y model rheoli wneud hynny i sicrhau mwy o reolaeth dros y busnes, i wneud yn siŵr bod y dafarn yn cyflawni ei diben cymunedol, a/neu oherwydd nad oes digon o lety yn adeilad y dafarn i weddu i denant. Fodd bynnag, gall greu llwyth gwaith sylweddol i aelodau bwrdd, a gall dod o hyd i'r rheolwr cywir fod yn dasg anodd. Oherwydd natur y fasnach dafarn, mae'n well gan y mwyafrif o staff lefel rheoli profiadol weithio ar sail tenantiaeth.

Pa fodel bynnag a ddewisir, mae'n bwysig iawn bod y pwyllgor rheoli yn creu perthynas waith dda sy'n parchu'r ddwy ochr gyda naill ai'r rheolwr a gyflogir neu'r tenant. Bydd hyn yn gofyn am gyfathrebu rheolaidd ac agored, cytundeb gofalus o rolau a chyfrifoldebau, a chyd-ddealltwriaeth o'r genhadaeth gymdeithasol a'r dyheadau busnes.

Mae cyflogi staff lleol yn un ffordd o gyflawni brîff "cefnogi lleol" tafarn gymunedol a gall pwyslais ar wasanaeth cwsmeriaid cyfeillgar oresgyn yr anghyfleustra posibl i gwsmeriaid a achosir gan gyflymder mwy graddol adnewyddu o fewn busnes sy'n eiddo i'r gymuned o'i gymharu â thafarn sy'n eiddo i gwmni mawr.

Mae rôl gwirfoddolwyr mewn tafarndai cymunedol yn amrywio o help gyda brwsh paent neu gyda sgiliau crefft yn y cyfnod adnewyddu (mae'n gyffredin iawn i'r gymuned leol ymroi i helpu i adfywio tafarn "wedi'i harbed" sydd newydd ei chaffael) i weithio y tu ôl i'r bar. Ar ôl y cyfnod sefydlu, efallai y byddai'n ddefnyddiol i'r pwyllgor rheoli alw ar gymorth gwirfoddolwyr lleol gyda rheoli digwyddiadau, codi arian ar gyfer offer newydd neu adnewyddu, neu gyda chymorth TG a chyfryngau cymdeithasol, fel rhedeg y wefan neu dudalen Facebook.

6. Llunio cynllun busnes

Mae cynllun busnes yn arf gwerthfawr ar gyfer gosod eich nodau a'ch amcanion ar gyfer eich tafarn, gan ddiffinio'r hyn rydych am i'r dafarn ei chynni, a sut y bydd y busnes yn gweithredu. Bydd eich cynllun busnes hefyd yn cynnwys rhagolygon ariannol ar gyfer y dafarn, gan gynnwys y costau sefydlu cychwynnol a'r costau parhaus ac o hyn, pennu faint o arian y mae angen i'r busnes ei godi drwy godi arian cychwynnol a gwerthiannau yn y dyfodol er mwyn bod yn fusnes hyfyw a chynaliadwy. Dylech weld y Cynllun fel dogfen fyw y byddwch yn ei hadolygu a'i diwygio wrth i'r busnes ddatblygu.

Bydd angen eich cynllun busnes i gefnogi unrhyw geisiadau grant mawr, a bydd yn bwysig er mwyn dangos i gyllidwyr grant y mathau o effeithiau cymdeithasol y bydd eich busnes yn eu cael, ynghyd â thystiolaeth y bydd yn dod yn hunangynhaliol. Yn yr un modd, os ydych yn ceisio cyllid benthyciad, bydd angen i'r cynllun busnes ddangos tystiolaeth o'r ffaith eich bod yn hyderus y gallwch reoli'r ad-daliadau.

Os ydych yn bwriadu cyhoeddi cynnig cyfranddaliadau i godi arian i brynu neu adnewyddu eich tafarn, bydd eich cynllun busnes hefyd yn dod yn ddogfen gyfeirio i unrhyw un sy'n ystyried buddsoddi mewn cyfranddaliadau. I gefnogi eich cynigion yn eich cynnig cyfranddaliadau ac i ddilysu eich hawliadau, dylech ystyried gwneud cais am y Marc Safon Cyfranddaliadau Cymunedol a fyddai'n golygu craffu ar eich cynllun busnes, eich cynnig cyfranddaliadau a'ch dogfen lywodraethol gan ymarferydd trwyddedig.

Dyfernir y Marc Safon i gynigion cyfranddaliadau cymunedol sy'n bodloni safonau arfer da'r Uned Cyfranddaliadau Cymunedol, ac fe'i cynlluniwyd i amddiffyn y buddsoddwr. Byddai angen i gynllun busnes sydd i fod yn rhan o gynnig cyfranddaliadau cymunedol sy'n ceisio'r Nod Safonol, ddangos sut a phryd y bydd y gymdeithas yn darparu hylifedd cyfranddaliadau i aelodau, a bod mewn sefyllfa i dalu llog (os oes llog wedi'i addo). Byddai angen iddo hefyd ddarparu tystiolaeth o gyfle yn y farchnad a sylfaen cwsmeriaid i gyfiawnhau rhagolygon gwerthu a nodi'r prif risgiau sy'n gysylltiedig â'r model busnes arfaethedig, a darparu cynlluniau wrth gefn credadwy i liniaru'r risgiau hyn. I gael rhagor o wybodaeth am y Marc Safonol gweler www.uk.coop/support-your-co-op/community-shares

Efallai bod gennych rywun ar eich pwyllgor neu yn y pentref sydd â phrofiad o ysgrifennu cynlluniau busnes ac a fydd yn gallu'ch helpu. Gall Sefydliad Plunkett hefyd helpu gyda chefnogaeth cynghorydd a thrwy ddarparu adnoddau ac enghreifftiau o dafarndai cymunedol llwyddiannus eraill. I gael rhagor o wybodaeth gweler canllaw Plunkett: **Cyflwyniad i baratoi cynllun busnes ar gyfer busnes cymunedol**.

7. Codi arian

Mae Plunkett yn annog cymunedau i ystyried cyfuniad o fecanweithiau ariannu gan gynnwys; rhoddion, grantiau, benthyciadau a chyfranddaliadau (ecwiti).

Nid yw digwyddiadau codi arian cymunedol a cheisiadau am roddion fel arfer yn codi symiau sylweddol o arian, ond maent yn ffordd bwysig o ymgysylltu â'r gymuned ac ennill eu hymrwymiad i'r prosiect. Fodd bynnag, dylid eu gweld fel rhywbeth sy'n ategu mathau eraill o godi arian a dylid parhau â'r broses drwy gydol y cyfnod codi arian er mwyn cynnal proffil y prosiect.

Mae ceisiadau am arian grant yn ffynhonnell draddodiadol arall o godi arian a all wneud cyfraniadau mwy sylweddol i'r prosiect. Fodd bynnag, mae cyllid grant yn dod yn fwyfwy anodd ei gyrchu, ac mae'n cynnwys proses gystadleuol. Gall dibynnu ar y llwybr hwn yn unig arwain at oedi, ac mewn rhai achosion, datblygu eich tafarn yn unol ag anghenion y cyllidwyr yn hytrach na'ch cymuned.

Mae cyllidwyr grant yn aml yn dymuno gweld arian cyfatebol gan y pentref, felly gwnewch yn siŵr eich bod wedi edrych ar eich opsiynau lleol yn gyntaf: gall Cyngorau Plwyf, grwpiau pentref ac elusennau fod yn gefnogol iawn a bydd profi bod gennych gefnogaeth leol yn cael ei weld yn gadarnhaol iawn gan gyllidwyr cenedlaethol.

Mae gwerthu cyfranddaliadau yn eich tafarn yn ddull da o godi arian o fewn y gymuned ac yn ffordd bwysig o recriwtio aelodau. Cymdeithasau Cydweithredol a Chymdeithasau Budd Cymunedol yw'r unig ffurfiau cyfreithiol sy'n gallu rhoi "cyfranddaliadau cymunedol" sy'n gynyddol yn codi'r gyfran uchaf o gyfalaf cychwyn busnes sydd ei angen ar gyfer tafarndai cymunedol. Maent i bob pwrpas yn "gyfranddaliadau y gellir eu codi" lle mae cyfranddalwyr yn cael eu hannog i brynu mwy nag un cyfranddaliad, hyd at uchafswm cyfreithiol o £100,000. Waeth faint o gyfranddaliadau sy'n eiddo iddynt, dim ond un bleidlais sydd gan bob aelod, felly mae'r egwyddorion democrataidd yn cael eu hamddiffyn. Mae cymhellion i aelodau brynu mwy nag un cyfranddaliad gan gynnwys y potensial ar gyfer taliadau llog, rhyddhad treth, a'r gallu i godi cyfranddaliadau unwaith y bydd y busnes wedi sefydlogi, ond adenillion cymdeithasol ddylai fod y prif gymhelliant bob amser.

Mae aelodau cyfranddaliwyr, yn ogystal â chefnogi'r busnes newydd yn ariannol, yn prynu i mewn i'r weledigaeth o'r dafarn fel busnes cymunedol ac yn fwy tebygol o ddod yn gwsmeriaid i chi, eich gwirfoddolwyr, a'ch cefnogwyr tymor hwy sydd eisiau chwarae rhan weithredol yn ei dyfodol. Yn yr un modd â rhoddion a chodi arian yn lleol, dylid tynnu sylw at y swm a godir gan eich cymuned yn y modd yma wrth wneud cais am grantiau ac erbyn hyn mae rhai rhaglenni grant penodol wedi'u cynllunio i gyfateb i gyfranddaliadau cymunedol.

Gwnewch yn siŵr eich bod yn ceisio arweiniad cyn i chi gyflwyno cynnig cyfranddaliadau cymunedol (gall Plunkett gynnig cymorth) oherwydd er bod cyhoeddi cyfranddaliadau cymunedol yn weithgaredd heb ei reoleiddio mae digon o enghreifftiau arfer gorau cydnabyddedig a all wella'r amddiffyniad a gynigir i'r buddsoddwr ac i'r gymdeithas, yn ogystal â gwella canlyniad y cynnig. Mae Plunkett yn nodi Rheolau Enghreifftiol ar gyfer Cymdeithas Budd Cymunedol sy'n gwbl gydnaws â chodi buddsoddiad drwy gyfranddaliadau cymunedol.

Fel sefydliadau masnachu gyda chyfradd llwyddiant o 100%, mae tafarndai cymunedol yn defnyddio cyllid benthyciad yn gynyddol i gefnogi eu costau cychwyn. Mae Plunkett yn gweithio gyda nifer o Sefydliadau Cyllid Datblygu Cymunedol (SCDCau) sydd â gwybodaeth a dealltwriaeth benodol o dafarndai cymunedol, sy'n gallu cynnig benthyciadau a chymorth am gyfradd fforddiadwy. Mae hefyd yn werth ystyried cysylltu â'ch cyngor plwyf neu dref a all fod yn gymwys am gyllid **Benthyciad Gwaith Cyhoeddus** a all yn ei dro gael ei drosglwyddo i'ch sefydliad fel grant. Mae BGC yn fenthyciad 'cyhoeddus' fforddiadwy y gellir ei roi i gynghorau lleol ar gyfer yr union fath o fenter. Mae canllaw ar wahân ar sut mae hyn yn gweithio ar gael gan Sefydliad Plunkett.

Mae gan Plunkett ddau gyhoeddiad a all eich cynorthwyo i godi'r cyllid sydd ei angen arnoch: **Codi'r Arian i Ariannu eich Busnes Cymunedol** ac **Ariannu Busnes Cymunedol gyda Chyfranddaliadau Cymunedol**.

8. Prynu ac adnewyddu'r dafarn

Unwaith y byddwch wedi sicrhau eich eiddo a'ch cyllid, mae angen ichi ystyried 'gwedd' y dafarn yn ogystal ag ymarferoldeb y cynllun, yr offer a'r dodrefn. Pa bynnag olwg a dyluniad yr ydych yn mynd amdano, cofiwch, mae hon yn dafarn gymunedol ac mae angen iddi apelio at y sector ehangaf posibl o'r gymuned.

Mewn rhai achosion efallai y bydd angen adnewyddu'r dafarn yn helaeth a bydd hwn yn gyfle i ymgysylltu â phobl ymhellach yn y prosiect, trwy gyflogi crefftwyr lleol, ceisio cymorth gwirfoddolwyr, cynnal dathliadau carreg filltir a gweithgareddau codi arian ar hyd y ffordd.

Mae angen ichi hefyd fod yn ystyried yr ystod graidd o wasanaethau y bydd y dafarn yn eu cynnig – bwyd a diod yn y pen draw – ond i ba raddau y byddwch yn blaenoriaethu gofod ar gyfer gwasanaethau eraill megis: ystafelloedd cyfarfod, caffis, swyddfa bost, teledu neu ystafell gemau? Mae'n debygol y bydd safbwyntiau gwahanol o fewn y gymuned ynglŷn â faint o le y dylid ei gadw at ddibenion cymunedol, a faint y dylid ei roi i ofod bwyty i wneud yr incwm gorau, ond eto, cofiwch mai tafarn gymunedol yw hon a bod angen iddi ymateb i anghenion y gymuned.

9. Paratoi i fasnachu

Datblygu eich proffil

Dylai busnesau cymunedol geisio sefydlu gwefan, datblygu presenoldeb cyfryngau cymdeithasol, creu tudalen Facebook weithredol, ymuno â CAMRA, cymryd rhan mewn cystadlaethau'r Dafarn Orau, cynnal digwyddiadau cymunedol, a ffurfio amrywiaeth o bartneriaethau – gall yr holl bethau a fydd yn gwneud eich tafarn gymunedol yn wahanol i dafarn dan berchnogaeth breifat gael eu hamlinellu yma gydag enghreifftiau byr.

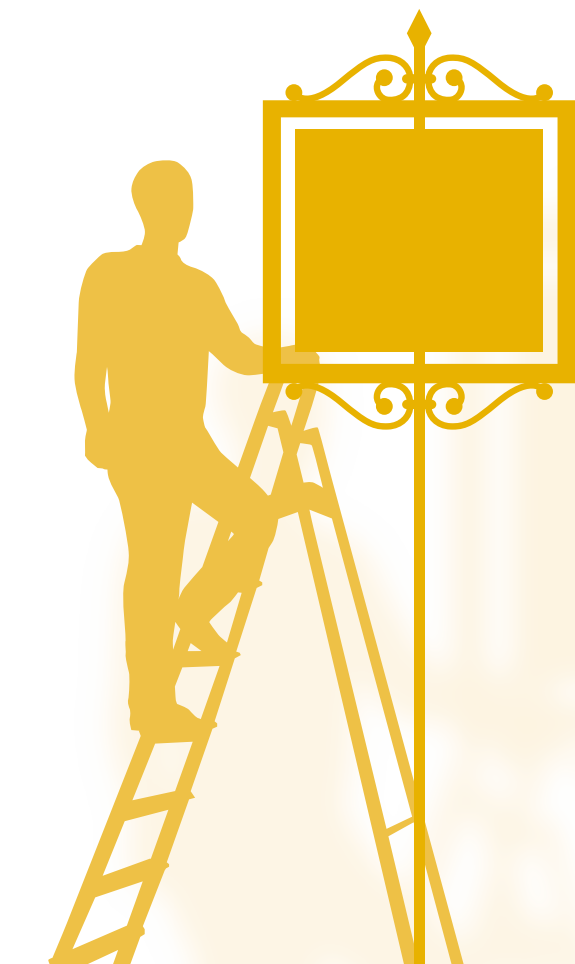
Polisiâu a gweithdrefnau

Os yw'r dafarn i gael ei rheoli gan y gymuned yna bydd yna lu o weithdrefnau y bydd angen i chi eu cynnwys gyda llawlyfr, fel trin arian parod, gweithdrefnau diogelwch, hylendid, arferion glanhau a chau, rheolau trwyddedu, ac ati. Bydd angen ymdrin â gweithdrefnau hyfforddi staff hefyd.

Bydd polisiâu'n cynnwys materion staff fel gweithio ar eich pen eich hun, delio â chwsmeriaid aflonyddgar, gweithio gyda gwirfoddolwyr, a rheolaethau ariannol. Mae angen gosod y trefniadau ariannol ar gyfer cyfrifo, cyfarfodydd cyffredinol blynyddol ac adroddiadau blynyddol i'r FCA cyn masnachu, yn ogystal â rôl strategol barhaus y bwrdd wrth osod ac addasu polisiâu. Os yw'r dafarn i gael ei rhedeg gan denant yna mae'n rhaid cytuno beth yw cyfrifoldebau'r pwyllgor a beth fydd y llwybrau cyfathrebu.

Gofynion cyfreithiol

Mae angen i bolisiâu yswiriant fod yn eu lle cyn masnachu. Gwnewch yn siŵr eich bod wedi gwirio beth sydd ei angen arnoch (yn dibynnu a yw'n fodel a reolir neu â thenant) o ran yswiriant adeiladau/ cynnwys, indemnïad cyhoeddus ac yswiriant atebolrwydd cyflogwyr.

Sicrhewch fod gennych y trwyddedau cywir ar gyfer gwerthu alcohol

Mae'n rhaid i unrhyw fusnes sy'n gwerthu alcohol i gwsmeriaid gael ei drwyddedu i wneud hynny ac mae gan bob gwlad yn y DU gyfreithiau trwyddedu gwahanol. Mae cynghorau lleol yn gyfrifol am roi trwyddedau felly fe'ch cynghorir i gysylltu â nhw am y wybodaeth a'r ffurflenni cais mwyaf diweddar.

Gwnewch yn siŵr bod gan y pwyllgor rheoli a'r tenant/ rheolwr yr un ddealltwriaeth o delerau'r drwydded, yn enwedig o ran gwerthiannau oddi ar drwydded, oriau masnachu ac ati a'ch bod chi wedi cydymffurfio â'r holl hyfforddiant, a'ch bod â'r goruchwyllydd safle dynodedig (DPS) angenrheidiol gyda thrwydded bersonol.

Sicrhewch eich bod yn cydymffurfio â'r holl ofynion cyfreithiol a phrosesau masnachu arfer gorau

Mae lechyd a Diogelwch yn y gweithle yn cael ei fonitro gan yr Awdurdod Gweithredol lechyd a Diogelwch, ond rôl Swyddogion lechyd yr Amgylchedd o'r cyngor dosbarth yw ymweld â thafarndai, yn bennaf i gynghori ac yna i sicrhau bod arferion cywir yn cael eu gorfodi a bod arferion peryglus yn cael eu hatal. Argymhellir eich bod yn cysylltu'n gynnar â Swyddogion lechyd yr Amgylchedd fel bod ganddynt y cyfle cyntaf i roi cyngor wrth i'ch prosiect ddatblygu.

Mae angen i bob busnes sy'n gwerthu bwyd fod yn ymwybodol o reoliadau diogelwch a hylendid bwyd, a chydymffurfio â nhw. Mae angen cymhwyso'r rhain i storio, arddangos, trin a gwerthu bwyd. Mae'r Asiantaeth Safonau Bwyd wedi cynhyrchu pecyn arbennig i fanwerthwyr i egluro rheoliadau diogelwch bwyd - 'Bwyd Mwy Diogel, Busnes Gwell i Fanwerthwyr' ac mae am ddim ac ar gael i'w archebu gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd ar **0845 606 0667** neu drwy www.food.gov.uk

Asesiadau risg

Wrth sefydlu'r dafarn bydd angen i'r pwyllgor sicrhau bod yr holl risgiau wedi'u gwirio, megis asesiad risg tân ar gyfer diffoddwyr, pwyntiau gwacáu a gweithdrefnau, a bod y gwifrau a'r dyfeisiau trydanol wedi'u gwirio, bod tystysgrifau nwy wedi'u sicrhau, y cyflenwad dŵr wedi'i wirio, pob larwm yn ei le ac yn gweithio, ac ati. Mae'r rhain yn brosesau y mae'n rhaid eu gwneud yn rheolaidd ac felly mae'n bwysig cadw cofnodion yn ofalus i fonitro pryd mae angen diweddariadau.

10. Cyhoeddi'r dyddiad lansio ac agor ar gyfer masnachu!

Mae'r diwrnod agor swyddogol yn ddigwyddiad o ddathlu y dylid gwahodd yr holl gymuned iddo a'i hannog i fod yn bresennol. Dyma'ch cyfle i ddangos yr holl waith caled sydd wedi bod yn digwydd, a'r cyfle delfrydol i farchnata'r dafarn a'r gwasanaethau ehangach rydych chi'n eu cynnig nawr i'ch cymuned leol.

Mae bob amser yn werth cynnal yr agoriad swyddogol rai wythnosau ar ôl i fasnachu ddechrau er mwyn rhoi amser i chi'ch hun i ddatrys unrhyw broblemau cychwynnol. I nodi'r digwyddiad hwn, ystyriwch wahodd gwestai enwog neu AS lleol i agor y dafarn yn swyddogol, a chofiwch wahodd unrhyw fudiad sydd wedi darparu cyllid neu gyngor ar hyd y ffordd. Hefyd gwahoddwch gymunedau cyfagos a allai fod yn ystyried sefydlu tafarn gymunedol hefyd. Mae'r cyfryngau lleol hefyd fel arfer yn awyddus iawn i gymryd rhan, ac mae hwn yn gyfle da iawn i ddenu cwsmeriaid a chefnogwyr o ymhellach i ffwrdd.

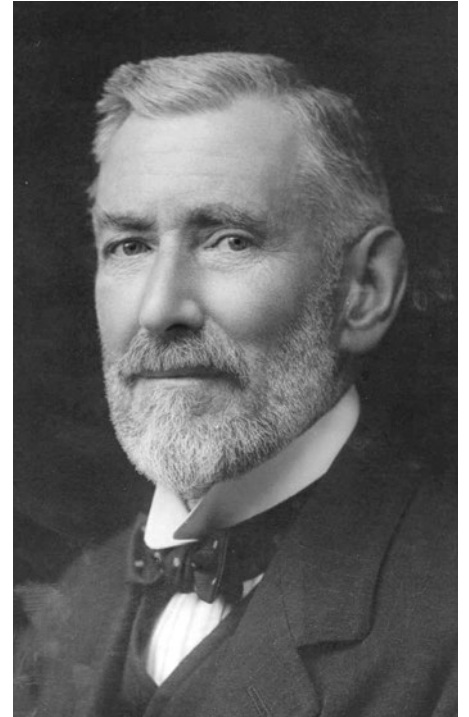
Yn aml, penwythnos yw'r amser gorau ar gyfer digwyddiad er mwyn cael y presenoldeb mwyaf posibl gan y gymuned leol. Gwnewch ddefnydd o arwyddion ffordd yn cyfeirio pobl at y dafarn, gosodwch bosteri, balŵns a bynting i bwysleisio dathlu a chyflawniad, a threfnwch gerddoriaeth, adloniant, sesiynau blasu bwyd, ac wrth gwrs diod! Cysylltwch â Plunkett pan fyddwch yn barod i agor gan fod gennym ystod o dempledi a deunyddiau i'ch helpu i hyrwyddo eich cyflawniad gwych; a byddwn hefyd yn rhannu eich llwyddiant gyda'n rhwydweithiau.

Ynghylch Plunkett

Mae Plunkett UK yn elusen genedlaethol sy'n cefnogi pobl mewn ardaloedd gwledig i sefydlu a rhedeg ystod eang o fusnesau sy'n eiddo i'r gymuned. Gwnawn hyn i gyflawni ein gweledigaeth ar gyfer y DU gyfan ar gyfer cymunedau gwledig gwydn, ffyniannus a chynhwysol. Mae busnesau sy'n eiddo i'r gymuned yn cael eu perchnogi a'u rheoli gan aelodau'r gymuned sydd â llais cyfartal a democrataidd yn y modd y caiff y busnes ei redeg.

Mae Plunkett wedi hyrwyddo'r model perchnogaeth gymunedol ers dros 100 mlynedd oherwydd ei hanes o ddarparu busnesau gwell i bobl, cymunedau, yr economi, a'r amgylchedd. Heddiw, rydym yn cynrychioli 800 o fusnesau masnachu sy'n eiddo i'r gymuned a 500 arall sydd yn y broses o sefydlu. Mae Plunkett yn codi ymwybyddiaeth o'r model busnes cymunedol, yn darparu cymorth busnes cymunedol ymarferol, ac yn cynrychioli ein haelodau trwy rwydweithio, ymchwilio ac eirioli gyda'r llywodraeth, melinau trafod a chyllidwyr.

Plunkett UK

The Quadrangle
Woodstock
Oxfordshire OX20 1LH

+44 (0)1993 630022
info@plunkett.co.uk

plunkett.co.uk

Mae Plunkett UK yn elusen gofrestredig, rhif CC 313743 (Cymru a Lloegr) a rhif SC 045932 (yr Alban). Mae'n gwmni cyfyngedig drwy warant, rhif cofrestredig 00213235.

